

Διερευνητική Αποστολή έναν αιρετός, έναν καλλιτέχνης

Χανιά ή η πόλη
των ευρημάτων

Δημήτρης Μιχελογιάννης
και Stéphane Juguet

Μια έκδοση του
Γαλλικού Ινστιτούτου Ελλάδος

Διερευνητική Αποστολή
Ένας αιρετός, ένας καλλιτέχνης
Ελλάδα 2018-2019

Παραγωγή:
Γαλλικό Ινστιτούτο Ελλάδος
Με την υποστήριξη του Γαλλικού Ινστιτούτου
του Παρισιού και της Περιφέρειας Κρήτης

Σύνταξη κειμένων:
Marc Delalande

Μετάφραση:
Κώστας Τσιπαράκης

Σε συνεργασία με το
POLAU rôle arts & urbanisme, Γαλλία

Ευχαριστίες προς τις:
Maud Le Floc'h, Τζένη Τσιροπούλου,
Κέλλυ Διαπούλη, Αλίκη Μοσχή-Gauguet

Σχεδιασμός έκδοσης - σελιδοποίηση:
Typical Organization for Standards and Order,
Αθήνα

Εκτύπωση:
Εκδόσεις Dolce

Αυτή η έκδοση πραγματοποιήθηκε
με την υποστήριξη της Περιφέρειας Κρήτης.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

«The only good nation, is imagiNATION»,
tag στην παλιά πόλη Χανίων που ανακάλυψε
ο καλλιτέχνης αμέσως μόλις έφτασε

Χανιά (Κρήτη)

Ημερομηνίες:
από 03 έως 07/09/2018

Αιρετός:
Δημήτρης Μιχελογιάννης
Περιφερειακός σύμβουλος και
αντιπεριφερειάρχης, υπεύθυνος
ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης

Καλλιτέχνης:
Stéphane Juguet Ανθρωπολόγος,
μελλοντολόγος και σκηνογράφος
What Time Is I.T. - Εργοστάσιο
φαντασιακών, Γαλλία

Θεματική:
Η ανάπτυξη του πολιτιστικού
τουρισμού

Διερευνητική Αποστολή ένας αιρετός, ένας καλλιτέχνης

Το καινοτόμο πρόγραμμα Διερευνητική Αποστολή φέρνει σε επαφή για μια ημέρα έναν αιρετό και έναν καλλιτέχνη σύμφωνα με μια πορεία που έχει καθορίσει ο καθένας τους από πριν. Αυτά τα δημιουργικά δίδυμα φτιάχνουν δέκα εντυπώσεις, δέκα φωτογραφίες, δέκα φαντασιώσεις.

Αφού παρουσιαστούν σε δημόσιο διάλογο, θα λειτουργήσουν ως καταλύτες για ιδέες, έννοιες και τρόπους δράσης που θα μπορούσαν κατόπιν να υλοποιηθούν. Στην Ελλάδα το πρόγραμμα αυτό προτάθηκε από το Γαλλικό Ινστιτούτο και εκτυλίχθηκε σε τρεις πόλεις.

Η σύλληψη του προγράμματος έρευνας και δράσης Διερευνητική Αποστολή έγινε από την πολεοδόμο Maud Le Floc'h, διευθύντρια του κέντρου τεχνών και πολεοδομίας POLAU-rôle arts & urbanisme.

Χανιά, λιμάνι

CHUT!

le « petite » par nature
est fi-fi-le.

Pro-fantasmé... que
cette petite reste le plus
longtemps un spot secret,
que l'on découvre par
hasard, au fil de nos
deambulations.

Ο Δημήτρης Μιχελογιάννης (αριστερά) και ο Stéphane Juguet (δεξιά) επισκέπτονται τον αρχαιολογικό χώρο της Απτέρας

Οι συντελεστές της συνάντησης

Ο καλλιτέχνης: *Stéphane Juguet*

Ο Stéphane Juguet, ανθρωπολόγος που συνεργάζεται τακτικά με καλλιτέχνες για ζητήματα που άπτονται του φαντασιακού, εδώ και πολλά χρόνια σκέφτεται το μέλλον της πόλης, τις χρήσεις, την κινητικότητα και την κατασκευή της. Το 2004 ίδρυσε την πλατφόρμα What Time Is I.T., όπου ερευνητές από τις επιστήμες του ανθρώπου, σχεδιαστές, μελλοντολόγοι και καλλιτέχνες-κατασκευαστές πρωτοτύπων καταθέτουν τις σκέψεις τους για το μέλλον και τον άνθρωπο επικεντρώνοντας στην εμπειρία του χρήστη. Από αυτή την πλατφόρμα δημιουργήθηκε το Wattignies Social Club, ένας ανεξάρτητος χώρος αφιερωμένος στον συντονισμό αστικών πειραμάτων, μέσα σε ένα παλιό γκαράζ στην καρδιά της Νάντης. Από τότε ειδικεύεται στον σχεδιασμό καινοτόμων υπηρεσιών. Η ιδιαιτερότητά του έγκειται στην ικανότητά του να κινητοποιεί τις δεξιότητες των καλλιτεχνών για την απόδοση του αισθήσεων και των συγκινήσεων στον χώρο της καινοτομίας.

Ο αιρετός: Δημήτρης Μιχελογιάννης

Έπειτα από σπουδές διεθνούς δικαίου, ο Δημήτρης Μιχελογιάννης δικηγόρησε στα Χανιά. Εκλεγμένος σύμβουλος στην Περιφέρεια Κρήτης από το 2011, συμμετέχει ενεργά στο πρόγραμμα τουριστικής προώθησης και ανάπτυξης της Κρήτης, καθώς και στις προσπάθειες ένταξης των κρητικών μνημείων στον κατάλογο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco. Επίσης έχει διατελέσει μέλος της Επιτροπής Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Κρήτης. Σήμερα είναι μέλος του Φορέα Διαχείρισης των Λευκών Ορέων και του Περιφερειακού Θεάτρου Κρήτης ενώ συμμετέχει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης της Περιφέρειας Κρήτης για τις περιοχές Unesco του νησιού. Συντονίζοντας και υλοποιώντας τις δράσεις της Περιφέρειας, εστιάζει στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κρήτης, δημιουργεί συνέργειες γύρω από το φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο του νησιού και στοχεύει στην αειφόρο ανάπτυξη της Κρήτης μέσα από το πρίσμα του πολιτισμού.

Τα διακυβεύματα

Ο καλλιτέχνης Stéphane Juguet και ο αιρετός Δημήτρης Μιχελογιάννης είχαν την ευκαιρία να συναντηθούν στη δυτική Κρήτη, στην πόλη των Χανίων, και να ανταλλάξουν απόψεις εν κινήσει. Ο ήλιος, η γαλαζοπράσινη θάλασσα και η κρητική γαστρονομία προσελκύουν κάθε χρόνο στα Χανιά έναν ως επί το πλείστον μαζικό τουρισμό που συγκεντρώνεται στην παλιά πόλη, πιέζει την «τσιμεντοποίηση» των χώρων και περιορίζει τις δραστηριότητές του στις παραλίες, στις ταβέρνες και στα μαγαζιά με αναμνηστικά. Παράλληλα, η ομορφιά των φυσικών χώρων της Κρήτης εξερευνείται πολύ λίγο από τους τουρίστες που, εξάλλου, επισκέπτονται σχετικά λίγο τους ντόπιους εμπόρους και τεχνίτες. Ωστόσο η Κρήτη ξεχειλίζει από εναλλακτικές πολιτιστικές δραστηριότητες και εμπειρίες, από αξιόλογες κινήσεις που υποφέρουν από την κακή εκμετάλλευση ενός τουρισμού που κυριολεκτικά πνίγει τις πόλεις κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου. Την υπόλοιπη χρονιά οι ελκυστικοί φορείς όπως και οι πόλοι έλξης δεν έχουν καθόλου ορατότητα, τόσο για τους ενδεχόμενους επισκέπτες όσο και για τους κατοίκους.

Η αποστολή ήταν λοιπόν να φανταστούμε πώς θα ανανεώσουμε την τουριστική προσφορά και πώς θα εκμεταλλευτούμε τον μαζικό τουρισμό για να τον καταναείμουμε καλύτερα στον χρόνο και τον χώρο μέσα από έναν πολιτιστικό τουρισμό. Αυτός ο ποιοτικός τουρισμός βασίζεται στους φυσικούς πόρους του νησιού και στους τοπικούς φορείς που τον κρατούν ζωντανό και διέπονται από λιγότερο καταναλωτικές και περισσότερο βιώσιμες αξίες. Ο στόχος της συνάντησης ήταν να ξανασκεφτούμε την ελκυστικότητα της Κρήτης και τις μεθόδους που θα δώσουν τη δυνατότητα να διαφοροποιήσουμε την εμπειρία του επισκέπτη μέσα από εναλλακτικές δραστηριότητες, προτείνοντας πολιτιστικές δράσεις στους κατοίκους και υποστηρίζοντας την τοπική οικονομία. Για να φανταστούμε αυτό τον νέο τουρισμό, ήταν ουσιώδες να αποκρυπτογραφήσουμε τον χώρο, να ανιχνεύσουμε

διάφορες ταυτότητες μέσα του και να αποκαλύψουμε τις δυνατότητές του.

Ο αιρετός, υπεύθυνος για την ανάπτυξη, αναζητά υποθέσεις, νέα αφηγήματα που θα επιτρέψουν να ξεκινήσει μια εναλλακτική τουριστική προσφορά. Επιθυμεί έτσι να αναδείξει τον πολιτισμό και την αυθεντικότητα του τόπου του μέσα από την προώθηση ενός πολιτιστικού τουρισμού. Από τη συνάντηση με τον καλλιτέχνη, που ασχολείται με θέματα από τη σφαίρα του φαντασιακού, ελπίζει να βρει ιδέες για να πείσει τους αδιάφορους απέναντι στις εναλλακτικές τουρίστες ότι το νησί ξεχειλίζει από θησαυρούς, που το μόνο που ζητούν είναι να ανακαλυφθούν. Το διακύβευμα για τον καλλιτέχνη είναι να εντοπίσει τις δυνάμεις του χώρου που είναι αθέατες με γυμνό μάτι και να παραδώσει μια ευαίσθητη διάγνυσή τους, που θα περιέχει οράματα, συνδυασμούς και υποθέσεις, πεδία που ο αιρετός θα είναι ελεύθερος να εξερευνήσει και να κάνει πιο συγκεκριμένα αν το επιθυμεί.

Οι μέθοδοι εργασίας μας είναι διαφορετικές, αλλά οι απόψεις μας παραπληρωματικές. (ΔΜ)

Εξωτερικός χώρος του «Χρυσόστομου», του παλαιότερου πολιτιστικού συλλόγου των Χανίων

Stéphane Juguet και Δημήτρης Μιχελογιάννης στον «Χρυσόστομο»

Από το εύρημα έως την προοπτική, η ταυτοποίηση των «κοιτασμάτων»

Στην παλιά πόλη δεν βλέπουμε πια το έδαφος, τόσο πολύς κόσμος υπάρχει. Η αξιοθαύμαστη αρχιτεκτονική δεν είναι πια ορατή. Η πόλη φαίνεται πως σε λίγο θα πνιγεί. Πώς θα της δώσουμε μια ανάσα; (SJ)

Όταν ξεκινά για την ανακάλυψη του χώρου, ο καλλιτέχνης επιλέγει κατευθείαν να βγει έξω από το ιστορικό κέντρο, που συμβολίζει τον μαζικό τουρισμό (μακρο-τουρισμό), για να εξερευνήσει τα περίχωρα, αναζητώντας εναλλακτικές που θα δώσουν στην πόλη τη δυνατότητα να αναπνεύσει ξανά.

Όλη μου η δουλειά ήταν κυρίως να μην πιαστώ στην παγίδα αυτής της παλιάς πόλης και να προσπαθήσω πολύ γρήγορα να εργαστώ στα περιθώρια, με τη σκέψη ότι η λύση πρέπει να αναζητηθεί στις περιφέρειες. (SJ)

Βλέπει λοιπόν σε πολλές μικρο-βιομηχανίες τα αδύναμα σήματα μιας νέας οικονομίας που αυτή τη στιγμή γεννιέται. Αυτές ίσως αποτελέσουν τουριστικές προοπτικές που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν. Η μέθοδος του Stéphane Juguet στην αρχή ήταν η αναζήτηση αυτού που αποκαλεί «ευρήματα». Αφού απομόνωσε, χαρακτήρισε και ταυτοποίησε αυτά τα ευρήματα, παρατήρησε τα πιθανά σημεία σύνδεσής τους για να αναζητήσει πώς να τα ενώσει μεταξύ τους έτσι ώστε αυτά τα συνδεδεμένα ευρήματα να γίνουν κοιτάσματα.

Παρατήρησα ότι στον χώρο υπάρχουν πολλά ευρήματα που δεν ενώνονται μεταξύ τους. Αν ήταν συνδεδεμένα καλύτερα, θα σχημάτιζαν ένα κοίτασμα που θα μπορούσε να οδηγήσει σε νέες προοπτικές. (SJ)

transformer la micro-Bretagne
en relief d'étape d'un
parcours alternat. p qui permet
-trait aux touristes de vivre
une expérience unique et
authentique

Ce parcours repose sur les
4 savoirs :

→ SAVOIR = connaissance de
l'histoire de la Côte

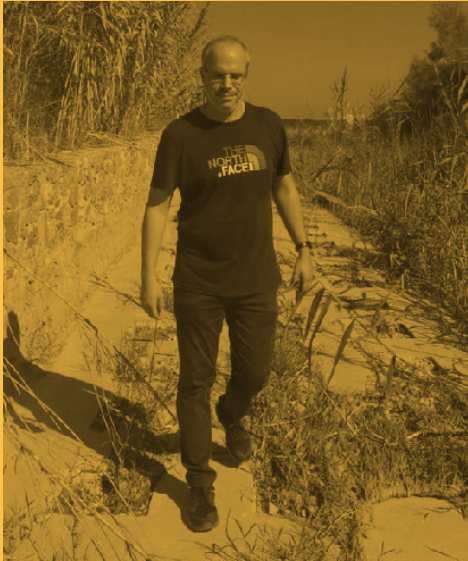
→ SAVOIR-FAIRE = Art de
transformation

→ SAVOIR ETRE = Rencontre avec
les usagers Ant. (anc)

→ SAVOIR VIVRE = vertu de
l'oléo.

Από τη δικτύωση ακατέρργαστων ευρημάτων σχηματίζεται μια χρήσιμη πηγή, μια νέα προοπτική προς εξερεύνηση, ιδιαίτερα στον χώρο του τουρισμού. Αν το βλέμμα του καλλιτέχνη επέτρεψε να ταυτοποιηθούν τα πρώτα ευρήματα και οι δεσμοί που τα ενώνουν ή που θα μπορούσαν να τα ενώσουν, το τελευταίο βήμα – η μετάβαση από ένα εκμεταλλεύσιμο κοίτασμα σε μια νέα προοπτική – απαιτεί την πραγματική πολιτική δουλειά του αιρετού. Αυτός που δεν γνώριζε τα ευρήματα δείχνει ενθουσιασμό και θέληση για τη μελλοντική εκμετάλλευση των κοιτασμάτων.

Η μέθοδος ταιριάζει με τον τρόπο που δουλεύει ο Δημήτρης, ο οποίος προσπαθεί πάντα να δημιουργεί συνέργειες γύρω από πολλά υποσχόμενα σχέδια. Με δυο λόγια, πρόκειται για την ανακάλυψη θησαυρών και προσώπων, και τη σύνδεσή τους με άλλους και άλλα έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα ρεύμα που γεννάει συνέργειες, μια νέα οικονομία.

Ο Δημήτρης στις όχθες του ποταμού Κλαδισού, κοντά στην παλιά πόλη Χανίων

Απτερα: cité archaologique lieu d'évènements avérés au monde entier. En juin 2017 la fin de la trilogie au sein du théâtre antique : concert exceptionnel en 2017, une Rapsodie de l'Ulysse en 2018 qui a démontré la force de la parole, ~~et~~ première pièce théâtrale en juin 2019 un dialogue de la cité avec son passé mais également avec l'avenir de la Cité.
Par conséquent ^{un} fantôme entre réalité et imagination

Η Άπτερα του Δημήτρη: ένα όραμα σε πορεία υλοποίησης

Ήθελα να του δείξω την Άπτερα και την αρχαιολογική πολιτεία (που αποκαταστάθηκε χάρη σε ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις) που μας δίνει τη δυνατότητα να προγραμματίσουμε πολιτιστικές εκδηλώσεις. Επιδιώκω την υλοποίηση συνεργειών ανάμεσα στην αρχαιολογική ενέργεια και την ενέργεια της πολιτιστικής εκδήλωσης. (ΔΜ)

Ένας «μικρο-τουρισμός» ανοιχτός στις αισθήσεις και το αθέατο

Από τα κοιτάσματα που ανακάλυψε ο καλλιτέχνης, στοιχηματίζει στη φαντασία και σκέφτεται μια νέα τουριστική προοπτική. Παράλληλα με τον μακροτουρισμό που ήδη υπάρχει στο νησί και πουλάει τα «all inclusive» πακέτα, ο καλλιτέχνης ξεκινά να στοχάζεται έναν πολιτιστικό, εναλλακτικό τουρισμό που προτείνει πακέτα εμπειριών βασισμένα όχι τόσο στην κατανάλωση και την εκμετάλλευση των πόρων όσο στην αγάπη και στην πρακτική του χώρου.

Το πρώτο εύρημα που ταυτοποίησα ήταν μια μικρή ζυθοποιία που άνοιξαν ένας Έλληνας και ένας Βέλγος. Πήγα να συναντήσω αυτούς τους δυο ζυθοποιούς, ήταν μια αποκάλυψη για μένα. Μια αποκάλυψη γιατί συνειδητοποίησα ότι ενσάρκωναν όλες τις αξίες που αυτός ο νέος τουρισμός θα έπρεπε να μπορεί να επιζητεί. (SJ)

Αυτός ο τουρισμός έχει τις ρίζες του σε πιο τοπικές και ανθρώπινες αξίες, όπως η θέληση να δουλεύεις με τοπικά προϊόντα, να παράγεις λιγότερο αλλά καλύτερα, να κινείσαι μέσα σε ένα δίκτυο από καλοπροαίρετους μεταξύ τους αλλά και με τον τόπο φορείς. Πρόκειται για τον επαναπροσδιορισμό των κανόνων του παιχνιδιού με μικρές προσεγγίσεις.

Αδύναμα σήματα,
Stéphane Juguet

→ KRAFT Τουρίστε
→ SIENNAUX FAIBLES

Office brasseur

▷ le «Office» s'oppose au «MAISON»
Market.

▷ Ethique d'une consommation plus
qui tolère et respectueux de l'environnement

▷ Volontarisation des savoirs faire
locaux qui repose sur un principe
le artisanat comit en terme de
distribution

▷ «Trade in GREEK» →

▷ Jeunes entrepreneurs qui incarnent
le figure de «NEO ARTISANAL»

▷ S'INSCRIT DANS UNE RESEAU QUI
ORNE UNE COMMUNAUTE ENFERMEE
QUI PEUT SOUTENIR UNE NOUVELLE
FILIERE TOURISTIQUE

Ο μικρο-τουρισμός εμπειρίας που προτείνει ο Stéphane στηρίζεται λοιπόν σε τοπικές μικρο-βιομηχανίες που ανθούν, αλλά πρέπει να εντάξει και το παραδεισένιο τοπίο που προσφέρει η Κρήτη, το οποίο δεν εξαντλείται μόνο στις βόρειες παραλίες του νησιού. Η κρητική γη, όπως και οι κάτοικοί της και οι μικρο-βιομηχανίες της, ζει από τα βουνά που δομούν το τοπίο. Θα μπορούσαμε να απολαύσουμε την πιο τέλεια προσωπική εμπειρία από αυτό το τοπίο, όπως προτείνει ο καλλιτέχνης, με ένα ποδήλατο κατά μήκος των πράσινων διαδρομών που παραμένουν μη χωροταξημένες. Στην εμπειρία της κρητικής φύσης πρέπει να προσθέσουμε τη γαστρονομική, ακουστική, οπτική εμπειρία έτσι ώστε να δημιουργήσουμε μια πραγματική διαδρομή αισθήσεων. Ο τουρισμός εμπειρίας είναι και ένας τουρισμός περιέργειας, που μας ωθεί να ανακαλύπτουμε, αλλά και να μπορούμε να αφήνουμε κάποια σπάνια ευρήματα κρυμμένα, αθέατα για να διαφυλάξουμε την αυθεντικότητά τους.

Δεν πρέπει να αποκαλυφθούν όλα τα ευρήματα γιατί θα συνθλίβονταν. Πρέπει να ξέρουμε να διαφυλάσσουμε τη σπανιότητα, να υιοθετούμε μια στρατηγική μυστηρίου, να κάνουμε την επίσκεψη μαγική. Τα ευρήματα έχουν τη δική τους αξία. Είναι η ανταμοιβή μετά από μια προσπάθεια ανακάλυψης και περιέργειας. (SJ)

Πρέπει λοιπόν να ξέρουμε να κινούμαστε επιδέξια ανάμεσα σε ελκυστικούς φορείς, σε σημαντικούς πόλους έλξης και σε μικρά μυστικά που προσδίδουν γοητεία στην επίσκεψη. Αυτή τη δουλειά με το αθέατο, με το λιγότερο θεατό, την εκτίμησε πολύ ο Δημήτρης: η προσέγγιση του Stéphane του έδωσε τη δυνατότητα να διευρύνει τους ορίζοντές του.

Οι επισκέπτες του νησιού θα έπρεπε να μπορούν να ωφεληθούν από αυτό το βλέμμα που κοιτάζει πέρα από το θεατό. (ΔΜ)

Τελικά το όραμα του καλλιτέχνη απεικονίζεται με σαφήνεια στο τελευταίο μέρος που εντοπίζει: το Ride Café. Καφενείο, κύριος διανομέας της μικρο-ζυθοποιίας που βρήκε ο καλλιτέχνης, χώρος συναυλιών, στέγη coworking, κατάσταση ενοικίασης ποδηλάτων, ένας χώρος μικτός που αντιστέκεται, ένας κοσμοπολιτικός χώρος που εγγράφεται τόσο στο τοπικό όσο και στο σφαιρικό.

Για μένα είναι ένας χώρος υβριδικός, ένας χώρος σύνθεσης που αναδεικνύει τα τοπικά προϊόντα, που είναι συνδεδεμένος με τον κόσμο. Εδώ μπόρεσα να νοικιάσω ένα ποδήλατο για να εξερευνήσω τον τόπο. Εδώ συναντιούνται οι κοινότητες: φοιτητές ξένοι και Κρητικοί. Είναι ένας κόμβος με πολλαπλά ευρήματα. Για μένα είναι η απεικόνιση του νέου κόσμου, του νέου τουρισμού. (SJ)

Σκέψεις του Stéphane Juguet
γραμμένες στο Ride Café

Ce lieu qui évoque le micro shop
le brooklyn et à la croisée des
chemins, a la convergence de
plusieurs univers. C'est à la fois
un lieu de ressources et de
ressoucement, le point de départ
et la lampe de lancement vers un
tourisme alternatif

Ανακάλυψα εξαιρετικά ενδιαφέροντα πράγματα όπως αυτό το café. Περνάω συχνά απ' έξω και κατάλαβα ότι όντως πρόκειται για ένα σημείο αναφοράς και συνάντησης καλλιτεχνών. (ΔΜ)

Ride café: Lieu de passage, endroit de ressourcie,
porte d'entrée à un univers parallèle:
celui de la création artistique, de la production
artisanale et de la connexion des parcours individuels

Η εντύπωση
του Δημήτρη

Demain, dans ce bar, j'imagine
- faire un compteur urbain
qui nous permettrait
d'accéder à des faits
d'expérience touristiques qui
véraliseraient les circuits
courts, les cheminement
doux, permettant d'accéder
à des points d'atope qui
seront reliés par une piste
en velo: l'autoroute du
velo Tech. Terrace!

Το Ride Café του αύριο.
Stéphane Juguet

Η διάρθρωση των κόσμων, η εκμετάλλευση των αρμών

Για την ανάπτυξη ενός νέου τουρισμού είναι απαραίτητο να ξεκινήσουμε από τα ευρήματα που υπάρχουν, όπως οι μικρο-βιομηχανίες των τεχνιτών αλλά και από τη γη που είναι ήδη πολύ τουριστική. Γι' αυτό και η ιδέα του Stéphane Juguet βρίσκεται στην αντήχηση δύο κόσμων, της ελκυστικής και τουριστικής παλιάς πόλης και της νέας πόλης με τις λαϊκές περιοχές της. Υπάρχουν ήδη μέρη-δυναμικοί αρμοί χωροταξίας, που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως σύνδεσμοι και να διευκολύνουν την ανάδυση ενός εναλλακτικού τουρισμού. Ο καλλιτέχνης αναφέρει το παράδειγμα ενός παλιού εγκαταλειμμένου ελαιουργείου-σαπωνοποιείου.

Παλιό ελαιουργείο-σαπωνοποιείο

Είδα εκεί έναν αρμό της πόλης, τη διάρθρωση δύο κόσμων ανάμεσα στην παλιά πόλη και την αναδυόμενη συνοικία, μια εγκαταλειμμένη περιοχή όπου θα μπορούσε να στεγαστεί ένα εργοστάσιο φαντασιακών για τον τουρισμό του μέλλοντος. (SJ)

Έτσι φαντάζεται να μετατρέψει αυτό τον εγκαταλειμμένο βιομηχανικό χώρο σε εργοστάσιο φαντασιακών, που θα υποδέχεται τους καλλιτέχνες-βιοτέχνες του σήμερα. Αυτός ο εμβληματικός χώρος που θα συνδέει το παρελθόν με το παρόν θα μπορούσε να γίνει ένα εργοστάσιο των αισθήσεων που θα προωθεί μια νέα βιομηχανία με σεβασμό στο περιβάλλον και τις αξίες του.

CETTE USINE DEVIENDRA
UNE MANUFACTURE D'UN
TOURISME QUI VALORISERA
LES NEOS ARTISANS ET PETITS
EN FORME DE N°X ΙΠΑΓΩΓΑΙΩΝ

CETTE USINE SERA AUSSI
UN POLE CREATIF, UN LIEU
DE VIE HYBRIDE ET VIVANT

Το όραμα του Stéphane

Στην περιοχή των εγκαταλειμμένων
βυρσοδεφείων, όπου βρίσκονται
αρκετά ευρήματα που τα γνωρίζουν
μόνο οι Κρητικοί, ο καλλιτέχνης
σκέφτεται την ταυτότητα της περιοχής
με γνώμονα την ευεξία, το ευ ζην.

Το όνειρό μου είναι
αυτό το εργοστάσιο
να ενσαρκώσει, να
απεικονίσει έναν νέο
τρόπο παραγωγής του
αυριανού τουρισμού
και να μπορέσει να
αποτελέσει έναν κόμβο
για μικρο-τεχνίτες και
νεο-τεχνίτες. (SJ)

Face a la mer, ce site
exceptionnel et un atout
qui permettra d'éclater les
flux qui se concentrent unique-
ment sur la Gold City

Παρατηρήσεις του Stéphane

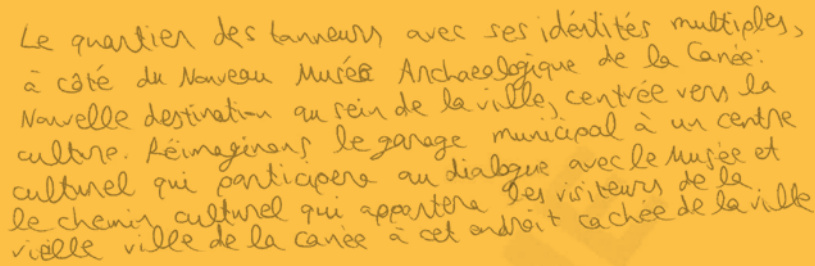
Le site est chargé d'histoires:
→ quartier de ambassade
→ ancien quartier avec les
« tabanos » (café) aujourd'hui à
Tabanos

Η περιοχή των βυρσοδεφείων

Le quartier est aussi un
belvédère pour apprécier
le concret et le béton

Ο αιρετός εργάζεται από την πλευρά του σε άλλους τύπους αρμών, αφού προσπαθεί να ξαναζωντανέψει τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους μέσα από τη σύγχρονη δημιουργία, «να στήσει γέφυρες ή σημεία δημιουργικότητας, αλλά σύγχρονα». ΔΜ

Le quartier des tanneurs avec ses identités multiples, à côté du Nouveau Musée Archéologique de la Casbah: Nouvelle destination au sein de la ville, centrée vers la culture. Réimaginer le garage municipal à un centre culturel qui participera au dialogue avec le musée et le chemin culturel qui apportera des visiteurs de la vieille ville de la Casbah à cet endroit cachée de la ville

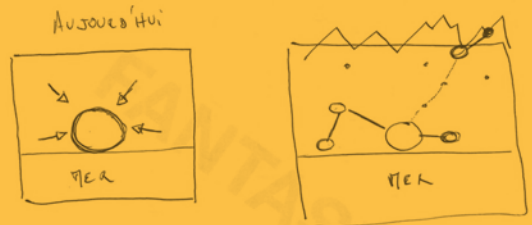
Μια αναπτυσσόμενη περιοχή, το όραμα του αιρετού

Ο αιρετός και ο καλλιτέχνης συναντιούνται γύρω από την ιδέα της συνέργειας, που εκφράζει τη θέλησή τους να φτιάξουν κόσμους δίχως στεγανά και με σύνορα προσβάσιμα. Η διάρθρωση των κόσμων είναι και η διάρθρωση των προσώπων, των Κρητικών και των ξένων. Είτε πρόκειται για το εργοστάσιο είτε για άλλα ευρήματα, ο καλλιτέχνης επιμένει στην αναγκαιότητα να εδραιώσουμε τις πρωτοβουλίες αυτές στους κατοίκους.

Δεν πρόκειται να δημιουργήσουμε απλώς πολιτιστικούς χώρους, αλλά χώρους που θα παράγουν πολιτιστικά σχέδια στην υπηρεσία του τόπου. (SJ)

Η ενορχήστρωση των ροών – Η εύρεση νέων πόλων

Στο εγχείρημα της ανάδυσης ενός μικρο-τουρισμού και της διάρθρωσης των κόσμων, πρέπει να λάβουμε υπόψη την ασφυξία που προκαλεί η μάζα του σημερινού μακρο-τουρισμού, όπου όλες οι ροές συγκεντρώνονται σε ένα μόνο σημείο, και να προσπαθήσουμε να ξαναδώσουμε ανάσα στην πόλη και τη γη για να αποφύγουμε τον κορεσμό. Για την καλύτερη ενορχήστρωση των ροών, ο καλλιτέχνης τονίζει την ανάγκη να δημιουργηθούν νέοι πόλοι εκτός της παλιάς πόλης, νέοι «ελκυστικοί φορείς» που θα διοργανώνονται μέσα σε οικοσυστήματα, τα οποία θα πρέπει να ζωντανέψουμε χρησιμοποιώντας νέους «πόλους έλξης».

Η υπόθεση του
Stéphane

*Eclaire à Flex
POUR FAIRE RESPIRER
LA CANÉE QUI RISQUE
D'ETOUFFER*

Η επιτυχία ενός τέτοιου εγχειρήματος περνάει μέσα από τη δικτύωση εναλλακτικών και περιφερειακών τόπων που δυσκολεύονται να επιβιώσουν εάν είναι μόνοι τους, αλλά και μέσα από μια προεργασία για τη σταθμισμένη προσβασιμότητα αυτών των τόπων. Η ισορροπία είναι το παν: πρέπει να καταφέρουμε να ανοίξουμε κάνοντας παράλληλα την πρόσβαση λίγο δύσκολη έτσι ώστε να μην εξαντλήσουμε τα ευρήματα. Ο στόχος είναι να επεξεργαστούμε την ένταση ανάμεσα στον μακρο- και τον μικρο-τουρισμό, ανάμεσα στον ελκυστικό φορέα και τον πόλο έλξης. Μια και ο μοχλός του πολιτισμού ευνοεί ιδιαίτερα την έλευση ροών, πρέπει να δημιουργήσουμε πολιτιστικές δυναμικές για να τροφοδοτήσουμε τον χώρο, προσέχοντας ταυτόχρονα την υπερβολική κοσμοσυρροή και την εκτροπή προς το μακρο-

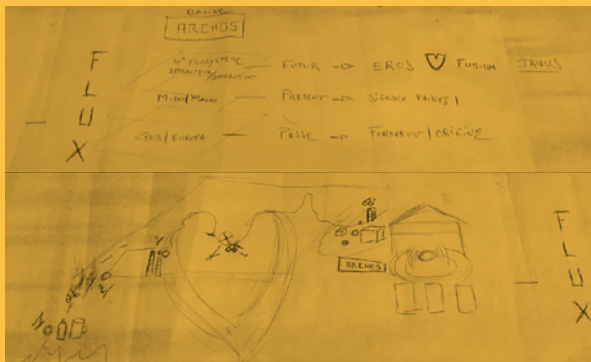
«Archos»: ο τουρισμός υπό τάση

Το σχέδιό μου Archos θα μπορούσε να είναι ένα νέο οικοσύστημα που θα έδινε τη δυνατότητα να αλληλοεπικαλυφθούν οι χρόνοι:

*Το παρελθόν, η ένωση του Δία και της Ευρώπης
Το παρόν, η διαλεκτική ανάμεσα στο μικρο- και το μακρο- Το μέλλον, οι δυναμικές ανάμεσα στους ελκυστικούς φορείς και τους πόλους έλξης.*

Τα Χανιά πρέπει να μπορούν να προωθούν περισσότερο τις ζωντανές σκηνές παρά τις νεκρές φύσεις. (SJ)

Όταν έφτασα στην Κρήτη, η πρώτη μου επίσκεψη ήταν στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Εκεί συνάντησα δύο θεούς. Τον Δία, τον θεό της φιλοξενίας, και την Ευρώπη, τη μητέρα της ηπείρου μας. Αυτή είναι η αρχαιολογία του παρελθόντος. Η αρχαιολογία του σήμερα είναι η ζωή, είναι το θέατρο, που δεν είναι νεκρή φύση αλλά ένας σύγχρονος τόπος ζωής. Τέλος, το τρίτο επίπεδο είναι το όραμα, είναι εκεί που θα θέλαμε να πάμε, με τη φιλοδοξία να δημιουργήσουμε έναν νέο τουριστικό πολιτισμό. Η Ελλάδα είναι μια διαδοχή από στρώματα όπου βρίσκουμε τα ίχνη του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος, και πρέπει να πετύχουμε την αλληλοεπικάλυψή τους. Παραμένοντας συνδεδεμένοι με τον Δία και με την Ευρώπη, τους θεμελιώδεις μύθους, πρέπει να επεξεργαστούμε τις εντάσεις μέσα στην πόλη. (SJ)

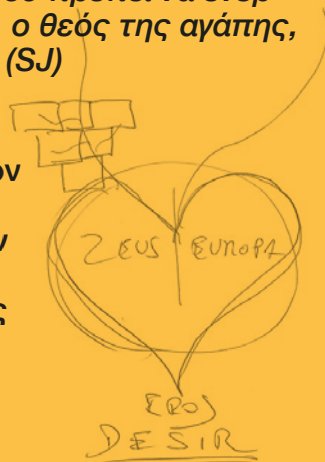
«Archos». Σχέδιο σε
τραπεζομάντηλο,
Stéphane Juguet

Έρωτας, μια εμβληματική μορφή της νέας εξελισσόμενης Κρήτης

Στους κόλπους αυτής της διαλεκτικής ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ευρώπη όπου οικοδομείται ο χώρος και ο τουρισμός του, ο Stéphane Juguet προτείνει να εντάξουμε και ένα τρίτο μέρος, τον Έρωτα.

Ανάμεσα στον Δία και την Ευρώπη, λείπει ένας νέος φορέας, μια νέα ροή που πρέπει να ενεργοποιήσουμε. Είναι ο Έρωτας, ο θεός της αγάπης, της επιθυμίας, της ένωσης. (SJ)

Άραγε η αποκάλυψη των ευρημάτων του χώρου δεν γεννάει αμετάκλητα τον έρωτα αυτού ή αυτής που τα επισκέπτεται; Για μια νέα εννοήση των ροών πρέπει, κατά τον καλλιτέχνη, να κάνουμε ποθητούς αυτούς τους νέους χώρους, να κάνουμε τον Έρωτα ένα σύμβολο του μέλλοντος αφού αυτός αγαπά τους ανθρώπους, φροντίζει, αγαπά τη ζωή, αγαπά τον πλανήτη και ενώνει τους ανθρώπους.

Σκίτσο του Stéphane Juguet

Νομίζω ότι είναι ένας τρόπος που μπορεί να τον ερωτευτούμε πολύ γρήγορα, και ίσως μάλιστα αυτό να είναι το κλειδί, αυτόν τον έρωτα πρέπει να αποκαλύψουμε. (SJ)

Τελικά τα Χανιά, εξαιτίας των τόσο ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, μπορούν να γίνουν ένα εργαστήριο πειραμάτων μικρής κλίμακας με τη δυνατότητα να εμπνεύσουν στο μέλλον κι άλλες περιοχές στην Ευρώπη.

Χανιά: εργαστήριο του αυριανού πολιτισμού. Το όραμα του Δημήτρη για το μέλλον

La Canée: terre de rencontre entre artistes, laboratoire pour le développement des idées sur l'avenir de la culture au niveau européen. Fait en exploitant au même temps du climat des musées, des cités antiques, des randonnées, de la production artisanale locale.

Ολοκληρώνοντας την εμπειρία, ο καλλιτέχνης παραδίδει μια τελευταία του φαντασίωση. Έμπνευσή του μια πρωτοβουλία που γεννήθηκε στο Bordeaux: ένα μουσικό φεστιβάλ που περιοδεύει με ποδήλατο. Φαντάζεται να στήσει ένα περιοδεύον φεστιβάλ που θα ξεκινούσε από τα Χανιά (από το Ride Café) για να φτάσει με ποδήλατο προς τον αρχαιολογικό χώρο της Απτέρας, περνώντας από τα διάφορα ευρήματα που εντόπισε σε όλη τη διαδρομή του.

Arrivé sur place, nous
pourrions organiser un
spectacle dans le théa-
tre qui fait l'objet
de la scène architecte
émergente et celtique.
L'occasion de croiser
moderne et tradition!

Το όνειρο του καλλιτέχνη:
ένα περιοδεύον φεστιβάλ...

Le parcours serait poétique
d'écoles originelles (museo musagis,
hopolla, usine d'huile, lieux
insolites...) au sein classés et
aurait de petits foyers artistés
type happening

... γεμάτο ευρήματα και εμπειρίες

Εύρημα που εντόπισε ο
καλλιτέχνης κάπου στην
περιοχή των βυρσοδεψείων...

Stéphane Juguet, αρχαιολογικός χώρος Απτέρας στα ανατολικά των Χανίων

Η ιδέα να δημιουργηθούν οι συνθήκες διασταύρωσης των βλεμμάτων είναι κάτι ωραίο που πρέπει να ενθαρρύνουμε, που είναι χρήσιμο τόσο για τον Δημήτρη όσο και για μένα στην εξάσκηση του επαγγέλματός μας. Αυτή η σύζευξη ένας αιρετός-ένας καλλιτέχνης μου φαίνεται πως είναι κάτι που πρέπει να εδραιωθεί. (SJ)

Jacuzzi

Ce spot est un petit paradis qui se jolivement garde secret par les médias.

Juste à côté d'une maison de retraite, il fonctionne comme un bain thermal.

Lorsque le mer se renouvelle, il devient un Jacuzzi,

Η εντύπωση του καλλιτέχνη τη στιγμή της ανακάλυψής του

Τι μένει από τη διασταύρωση αυτών των οραμάτων;

Η προσέγγιση του Stéphanne μου άρεσε πολύ επειδή μου έδωσε τη δυνατότητα να διευρύνω τους ορίζοντές μου. Η συνάντησή μου μαζί του ήταν μια ωραία εμπειρία, μια δυνατή ανάμνηση, καθώς μου επέτρεψε να δω πράγματα που δεν είναι απαραίτητα ορατά. Σε λιγότερο από δύο μέρες, ο Stéphanne ανακάλυψε τα Χανιά με έναν τρόπο που ούτε εγώ ούτε οι περισσότεροι από τους ανθρώπους που εμπλέκονται στο σχέδιο θα μπορούσαν να φανταστούν. (ΔΜ)

Ο Δημήτρης αναμφισβήτητα αγαπάει τον τόπο του. Αυτό που κρατάω από τον Δημήτρη: είναι ένας σύγχρονος άνθρωπος συνδεδεμένος με την ιστορική συνέχεια και ταυτόχρονα ριζωμένος στην Ευρώπη, που κινείται σε έναν πολύ συμπαγή χωροχρόνο και διαχειρίζεται μια διαρκή ροή πληροφοριών, αλλά που ωστόσο έχει βρει αυτές τις στιγμές που ανασαίνει πραγματικά. (SJ)

Η διαίσθησή του ήταν ολόσωστη όταν ξεκινούσαμε τη συνομιλία μας για τις προοπτικές. Πριν έρθει ο Stéphanne, περίμενα μια πολύ λιγότερο δυναμική προσέγγιση. Φοβόμουν πως η συζήτηση θα αρκεστεί στο θεωρητικό επίπεδο, αλλά τελικά ήταν μια αφετηρία που μας έδωσε την ευκαιρία να φανταστούμε από την αρχή ορισμένα σημεία της πόλης. Δεν περίμενα κάτι που θα μπορούσε να με εμπνεύσει τόσο πολύ για το μέλλον. (ΔΜ)

Έδωσα στον Δημήτρη καινούργια πράγματα επειδή κοίταξα την πόλη από τα περιθώριά της. Έφτασα με ένα νέο βλέμμα, παρθένο, χωρίς καμία δικτύωση και καμία γνώση. Βρέθηκα να περιπλανιέμαι σε τροχιές που δεν είναι κλασικές. Η αφέλειά μου και η ικανότητά μου να μπορώ να καταλαβαίνω τα πράγματα από τα περιθώρια αποκάλυψαν μια άλλη πραγματικότητα του τόπου. (SJ)

Το καθοριστικό στοιχείο ήταν η προσωπικότητα, η εμπειρία του Stéphanie. Η προσέγγισή του με βοήθησε να καταλάβω πολύ συγκεκριμένα πράγματα σε σχέση με τα Χανιά, να καταλάβω τις ροές, τις δραστηριότητες και να φανταστώ πώς θα αλλάξει πραγματικά η κατάσταση. (ΔΜ)

Αυτή η εξωτική παράκαμψη μέσω Κρήτης μου έδωσε την ευκαιρία να καταλάβω καλύτερα τη χώρα μου. Η μεγαλύτερη έκπληξη για μένα είναι αυτή η αφοσίωση στην Ευρώπη. Ο Δημήτρης είναι ένας αιρετός που εντάσσεται στον τόπο του αλλά επίσης, και κυρίως, στα ευρωπαϊκά διακυβεύματα. Στη Γαλλία υπάρχουν λίγοι αιρετοί που ανάγουν τις δράσεις τους σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Αυτό το κατάλαβα όταν ήμουν στην Κρήτη. (SJ)

Παρουσίαση του προγράμματος Διερευνητική Αποστολή μαζί με διάφορους πολιτικούς φορείς των Χανίων, Σεπτέμβριος 2018

Πρέπει να ξεκινήσω να συνεργάζομαι και με άλλα πρόσωπα που έχουν τέτοια προσέγγιση. Εδώ δουλεύουμε πολύ πάνω στη μετατροπή των αρχαιολογικών χώρων, αλλά τώρα καταλαβαίνω ότι αυτό συμπληρώνεται πραγματικά με τους σύγχρονους χώρους που θα μπορούσαν να υποδέχονται τις δημιουργίες της εποχής μας. (ΔΜ)

Ο Δημήτρης μου πρόσφερε τη συνέχεια του τόπου. Εγώ είμαι περαστικός, αυτός μου έδωσε την ευκαιρία να αποδώσω την πόλη στην ιστορική της διάσταση. Έβαλε σε μια προοπτική πράγματα που εγώ καταλάβαινα μόνο στιγμιαία. Αυτό ήταν το ενδιαφέρον, να εδραιωθούν τα πράγματα. Μου έδωσε τη δυνατότητα να εδραιώσω τις διαισθήσεις μου. (SJ)

Ο Stéphane πρόσφερε μια ειδική επιτόπια γνώση που μας λείπει εδώ. Αυτό που μας πρόσφερε είναι η γαλλική ειδική γνώση μέσα από μια προσέγγιση που θέτει ερωτήματα για τη μετατροπή των τόπων με τρόπο δυναμικό και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τους εγκαταλειμμένους χώρους, κι αυτό είναι αρκετά ενδιαφέρον για μας εδώ. Η διάγνωσή του ήταν πολύ σωστή και οι υποθέσεις του μπορούν να εφαρμοστούν πλήρως στο τοπίο. (ΔΜ)

Αυτό που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι ο συνδυασμός πολύ ιδιαίτερων ευαισθησιών, το να βλέπεις πώς κάποιος αρχιστορικός μπορεί, με το κάπως παράταιρο βλέμμα του, να τροφοδοτήσει το όραμα ενός αιρετού που είναι εν πολλοίς ο γνώστης. Είναι μια χρήσιμη άσκηση που εμπλουτίζει και αναδεικνύει αφού τονίζει σημεία που δεν είναι θεατά σε έναν αιρετό. (SJ)

Ο Stéphane Juguet φτιάχνει το σχέδιό του Archos σε ένα χάρτινο τραπεζομάντηλο

Ένα σχέδιο που ευνοεί τη Συνέργεια. Το σχέδιο αυτό είναι για μένα σε προσωπικό επίπεδο μια πολύ ενδιαφέρουσα άσκηση αλλά και πολύ χρήσιμο για τον θεσμό που εκπροσωπώ, ο οποίος επιδιώκει τη δημιουργία υποδομών που θα δώσουν τη δυνατότητα σε όλο τον κόσμο να καταστρώνει σχέδια. Η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να ξαναχρησιμοποιηθεί για το στήσιμο γεφυρών ανάμεσα στους θεσμούς, ανάμεσα σε πρόσωπα, ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν. (ΔΜ)

Πλαίσια για τη συνέχεια

Μιλώντας μεταφορικά με αθλήματα, νομίζω πως μας χρειάζεται ένας επαναληπτικός αγώνας, αλλά αυτή τη φορά θα παίζω εγώ εντός έδρας. (SJ)

Περισσότερο από μια όμορφη συνάντηση, το πρόγραμμα αυτό στην Κρήτη έστησε γέφυρες ανάμεσα σε έναν αιρετό και έναν καλλιτέχνη, ανάμεσα σε έναν ελληνικό και έναν γαλλικό χώρο. Ο Stéphane εκφράζει την επιθυμία να συνεχίσει την περιπέτεια υποδεχόμενος με τη σειρά του στον τόπο του τον αιρετό.

Ο Δημήτρης μου πρόσφερε απλόχερα τη φιλοξενία του όταν με υποδέχτηκε στην Κρήτη και θα είναι ενδιαφέρον να γίνει κάτι αντίστοιχο στον τόπο μου, ιδιαίτερα μέσα από μια διαδρομή που θα μπορούσε να μας οδηγήσει από τη μια εγκαταλειμμένη βιομηχανική έκταση στην άλλη. (SJ)

Έτσι αναφέρεται σε δυνατότητες μελλοντικής συνεργασίας στο πεδίο της χωροταξικής μετάβασης και φέρνει το παράδειγμα του παλιού σαπωνοποιείου, που η αποκατάστασή του θα μπορούσε να γίνει μετά το ταξίδι του αιρετού στη Γαλλία.

Ίσως ένας από τους χώρους που εντόπισα θα μπορούσε να αποτελέσει ένα ευρωπαϊκό σχέδιο, όχι μόνο έναν χώρο πολιτισμού όπου θα παρουσιάζεται η κρητική σκηνή αλλά έναν τόπο που θα πρόσφερε φιλοξενία σε Ευρωπαίους καλλιτέχνες. Θα ξανασυναντούσαμε έτσι τον Δία, τον Έρωτα και την Ευρώπη: ένας φιλόξενος χώρος που θα εργάζεται με γνώμονα την επιθυμία και θα εντάσσεται σε ευρωπαϊκή κλίμακα. (SJ)

Stéphane Juguet και
Maud le Floc'h

Από την επιθυμία του Δημήτρη για πειραματισμό γεννήθηκαν ιδέες που εκφράστηκαν από τον Stéphane. Ο αιρετός βρίσκεται πλέον σε επαφή με την αρχή που διαχειρίζεται τα ευρωπαϊκά κονδύλια στην περιφέρεια έτσι ώστε να οριστεί ένα πρωτόκολλο χορήγησης κονδυλίων για τη μετατροπή εγκαταλειμμένων βιομηχανικών κτισμάτων σε χώρους υποδοχής της σύγχρονης καλλιτεχνικής και δυναμικής δημιουργίας.

Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα εργαλείο που θα έδινε τη δυνατότητα να εφαρμοστούν ορισμένες ιδέες που έχουν αναδυθεί. (ΔΜ)

Μπορώ στ' αλήθεια να φανταστώ μερικές από τις προτάσεις του Stéphane

Ο Δημήτρης Μιχελογιάννης και η Maud le Floc'h προετοιμάζουν την παρουσίαση του σχεδίου στο European Lab των Δελφών, Οκτώβριος 2018

Το δεύτερο βήμα θα είναι ή ένταξη στο πρόγραμμα δύο συγκεκριμένων παραδειγμάτων που εντοπίστηκαν στη διάρκεια του σχεδίου για να εφαρμοστούν εκεί οι ιδέες του Stéphane: το ελαιουργείο-σαπωνοποιείο και το δημοτικό γκαράζ στην περιοχή των βυρσοδεψείων. (ΔΜ)

Ένα τελευταίο πεδίο προέκτασης του σχεδίου είναι η οργάνωση μιας επίσκεψης στη Μασσαλία μαζί με άλλους αιρετούς και εκπροσώπους της σύγχρονης δημιουργίας για να δουν επιτόπου ό,τι υπέδειξε ο Stéphane και για να βελτιώσουμε την προσέγγισή μας. (ΔΜ)

Βρίσκω αξιοθαύμαστο ότι καταφέρατε να μην κάνετε αυτό τον χώρο νεκρή φύση, αλλά ένα ζωντανό μέρος με σύγχρονο πρόγραμμα (SJ στον ΔΜ)

Ο αιρετός και ο καλλιτέχνης στο Ride Café

